

2024
KPSS

COĞRAFYA

ÇALIŞMA NOTLARI VE TESTLERİ

Özet Konu Anlatımı
Çözümlü Sorular
Cevaplı Testler

Karekod
Çözümlü

KPSS COĞRAFYA

Editör

Turgut MEŞE

Yazar

Komisyon

©

Bütün hakları Data Yayınlarına aittir.
Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının
elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı,
çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

Sertifika No

40447

Sayfa Tasarımı

Data Dizgi Grafik

Kapak Tasarımı

Data Grafik Tasarım

Baskı ve Cilt

Data Dijital Matbaacılık

ANKARA

DAIA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 29 95 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.datayayinlari.com

bilgi@datayayinlari.com

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU	1
TÜRKİYE'NİN YER ŞEKİLLERİ	7
TÜRKİYE'NİN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	25
TÜRKİYE'DE NÜFUS VE YERLEŞME	33
TÜRKİYE'DE TARIM VE HAYVANCILIK	39
TÜRKİYE'DE MADENCİLİK, SANAYİ VE ENERJİ KAYNAKLARI	45
TÜRKİYE'DE TİCARET, ULAŞIM VE TURİZM	57
TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ	67
CEVAP ANAHTARI	81

COĞRAFİ KONUM

Herhangi bir noktanın dünya üzerinde kapladığı alana **coğrafi konum** denir. Coğrafi konum matematik (mutlak) konum ve özel (göreceli) konum olmak üzere ikiye ayrılır:

MATEMATİK KONUM (MUTLAK KONUM)

Herhangi bir ülke veya yerin başlangıç meridyenine ve Ekvator'a göre konumuna **matematik konum** denir. Türkiye 36° - 42° Kuzey paralelleri ile 26° - 45° Doğu meridyenleri arasında yer alır.

PARALEL VE ENLEM

Paralel

Ekvator'un kuzey ve güneyinde, Ekvator'a paralel olarak birer derecelik açılarla geçirilen dairelere **paralel** adı verilir.

- Başlangıç paraleli ve en büyük paralel dairesi Ekvator'dur.
- 180 paralel dairesi vardır.
- Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe paralellerin boyları kısalır. Buna karşılık paralel numaraları büyür.
- Ekvator 0°, kutup noktaları 90° paralellerini oluşturur.
- Paraleller birbirile kesişmez veya birleşmez.
- Ardışık iki paralel arası uzaklık mesafesi her yerde 111 km'dir.

Enlem

Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın Ekvator'a olan uzaklığının açısal değeri **enlem** olarak ifade edilir.

- Enlem;
 - ▶ İklim, bitki örtüsü, basınç ve rüzgâr,
 - ▶ Güneş ışınlarının düşme açısı ve sıcaklık dağılışı,
 - ▶ Denizlerin sıcaklık ve tuzluluk oranı,
 - ▶ Gece gündüz arasındaki zaman farkı,
 - ▶ Kalıcı kar sınırı yüksekliği,
 - ▶ Yerleşme biçimi ve mesken tipi,
 - ▶ Hayvan türlerinin dağılışı,
 - ▶ Yağış biçimi ve miktarı, akarsu rejimleri üzerinde etkilidir.

MERİDYEN VE BOYLAM

Meridyen

Bir kutuptan diğer kutba ulaşan ve Ekvator ile paralelleri dik kesen hayali yarım çemberlere **meridyen** denir.

- Başlangıç meridyeni Londra'nın Greenwich gözlemevi üzerinden geçen meridyendir.
- Başlangıç meridyeninin 180 adet doğusunda, 180 adet batısında olmak üzere toplam 360 meridyen yayı vardır.
- Ekvator üzerinde iki meridyen yayı arasındaki uzaklık 111 km'dir. Kutuplara doğru gidildikçe bu uzaklık azalır.
- Bütün meridyenlerin boyları birbirine eşittir.
- Aynı meridyen üzerinde bulunan noktaların yerel saatleri aynıdır.
- Ardışık iki meridyen arasındaki zaman farkı 4 dakikadır.

Boylam

Dünya üzerindeki bir noktanın başlangıç meridyenleri arasındaki açısal değere **boylam** denir.

- Boyamlar, doğu ve batı boylamları olmak üzere ikiye ayrılır.
- Boylam yerel saat farkı üzerinde etkilidir.
- Derece, dakika ve saniye cinsinden ifade edilir.
- Doğuya gittikçe yerel saat ileri, batıya gittikçe geri olur.

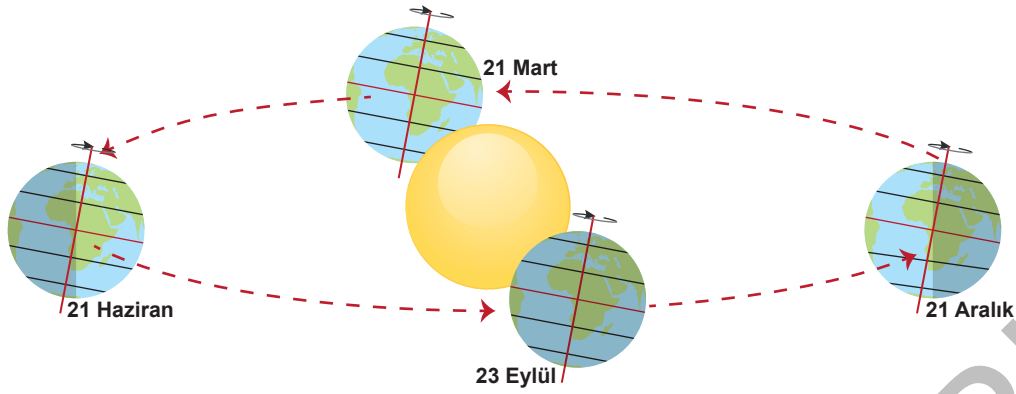
Not: Aynı boylam üzerindeki noktaların yerel saatleri, öğle vakitleri, Güneş'in karşısına geçme anları yıl boyunca aynıdır.

TÜRKİYE'NİN MATEMATİK KONUMU SONUÇLARI

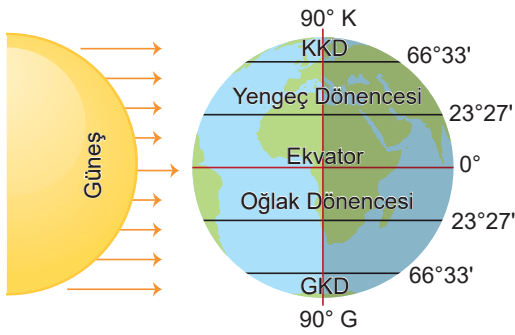
- Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yer alır. Bu durum, Türkiye'nin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe bazı özelliklerin değişmesine neden olur. Bu özellikler şunlardır:
 - ▶ Güneyden kuzeye gidildikçe sıcaklık azalır, gölge boyları uzar, kalıcı kar sınırı düşer, çizgisel hız azalır, yer çekimi artar, deniz tuzluluk oranı azalır, gece - gündüz süre farkı artar, enlem dereceleri artar, deniz suyu sıcaklığı düşer.
 - ▶ En uzun gündüz, en kısa gece 21 Haziran'da; en uzun gece, en kısa gündüz 21 Aralık'ta yaşanır.
 - ▶ Güneye bakan yamaçlar daha sıcaktır. Çizgisel hız kuzeye gittikçe azalır.
 - ▶ Kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken; güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı artırır.
- Doğusu ile batısı arasında $45^\circ - 26^\circ = 19$ boylam, $19 \times 4 = 76$ dakikalık zaman farkı bulunur.
- Türkiye'nin kuzeyi ile güneyi arasındaki kuş uçuşu uzaklık 666 km'dir.
 - 2 ve 3. saat dilimleri arasında yer alır.
 - Türkiye Orta kuşakta yer alır. Türkiye'nin Orta kuşakta yer almasının sonuçları şunlardır:
 - ▶ Akdeniz iklimi görülür.
 - ▶ Batı rüzgârlarının etkisi altındadır.
 - ▶ Cephe yağışları görülür.
 - ▶ Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
 - Türkiye dönenceler dışında olduğundan Güneş ışınlarını hiçbir zaman dik açı ile alamaz. Bundan dolayı da gölge her zaman oluşur.
 - Başlangıç meridyeninin doğusundadır. Aynı anda bir ortak saat kullanılır.

Not: Türkiye'nin matematik konumunun sonucu olarak Güneş'in doğuş ve batış saatleri yaz ile kış mevsimlerinde değişiklik gösterir.

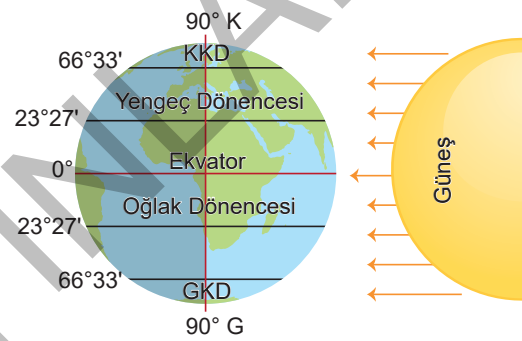
MEVSİMLERİN BAŞLANGIÇ TARİHLERİ VE ÖZELLİKLERİ

23 Eylül

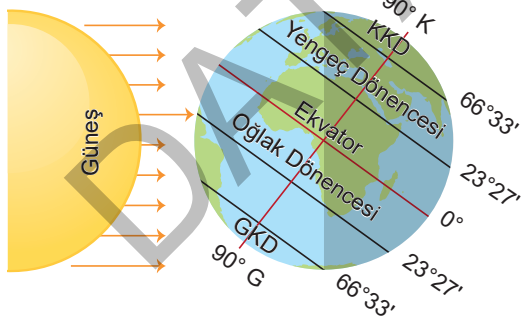

21 Mart

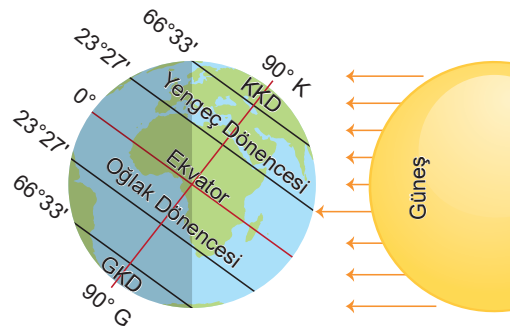
- Güneş ışınları Ekvator'a dik açıyla düşer. Her yerde gece - gündüz süreleri eşittir. (12 saat gündüz-12 saat gece)
- 21 Mart'tan sonra gündüz süreleri 12 saati geçerek, 23 Eylül'den sonra gece süreleri 12 saati geçerek uzamaya başlar.
- Aynı boylam üzerindeki noktalarda Güneş aynı anda doğar ve batar.
- 21 Mart'ta ilkbahar, 23 Eylül'de sonbahar yaşanır.

21 Aralık

- Güneş ışınları öğle vakti Oğlak Dönencesi'ne dik açıyla düşer.
- Türkiye'ye güneş ışınları en küçük açıyla düşer.
- Kış mevsimi başlangıcıdır.
- Güneye gidildikçe gündüz süreleri uzar, gece süreleri kısalır.
- En uzun gece, en kısa gündüz yaşanır.
- Bu tarihten sonra geceler kısaltmaya, gündüzler uzamaya başlar.
- En uzun gölge boyu oluşur.

21 Haziran

- Gündüz ışınları öğle vakti Yengeç Dönencesi'ne dik açıyla düşer.
- Türkiye'ye güneş ışınları en büyük açıyla gelir.
- Yaz mevsimi başlangıcıdır.
- Kuzeye gidildikçe gündüz süreleri uzar, gece süreleri kısalır.
- En uzun gündüz, en kısa gece yaşanır.
- Bu tarihten sonra gündüzler kısaltmaya, geceler uzamaya başlar.
- En kısa gölge boyu oluşur.

TEST 2

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Aşağıda verilen hangi tarihler arasında Türkiye'de gündüzler sürekli uzar?

- A) 21 Mart - 23 Eylül
- B) 21 Aralık - 21 Haziran
- C) 21 Haziran - 23 Eylül
- D) 21 Mart - 21 Aralık
- E) 21 Haziran - 21 Aralık

2. 21 Aralık tarihinde en uzun gündüzü yaşayan bir merkezle ilgili aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde yer alır.
- B) Güney Yarım Küre'de yer alır.
- C) Ekvator ile Yengeç Dönencesi arasında yer alır.
- D) Aynı anda dört mevsim yaşanır.
- E) Yıl içerisinde Güneş ışınları iki defa dik açıyla gelir.

3. Kuzey Yarım Küre'de ilkbahar başlangıcı olan tarih aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 21 Mart
- B) 23 Eylül
- C) 21 Haziran
- D) 21 Aralık
- E) 3 Temmuz

4.

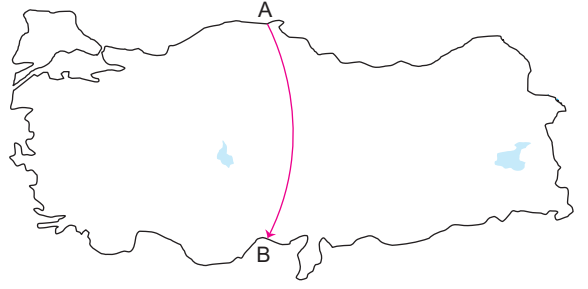
21 Haziran tarihinde yukarıdaki haritada gösterilen illerden hangisinde gündüz süresi en fazladır?

- A) Aydın
- B) Ankara
- C) İstanbul
- D) Mersin
- E) Bursa

5. 21 Aralık tarihinde aşağıda verilen durumlardan hangisi ülkemizde yaşanmaz?

- A) En uzun gece yaşanır.
- B) Gündüz süresi bu tarihten sonra kısaltmaya başlar.
- C) Kış mevsimi başlar.
- D) Güneyde yer alan illerde gündüz süresi daha fazladır.
- E) Cisimlerin yıl içindeki en uzun gölgesi oluşur.

6.

21 Mart tarihinde Türkiye haritasında gösterilen A noktasından B noktasına gidildiğinde aşağıdakilerden hangisinde değişme olmaz?

- A) Gece süresinde
- B) Dünyanın eksenini etrafında dönüş hızında
- C) Güneş ışınlarının geliş açısında
- D) Gölge boyunda
- E) Sıcaklık ortalamalarında

7. 21 Haziran tarihinde aşağıdaki durumlardan hangisinin ülkemizde yaşandığı söylenemez?

- A) En uzun gündüz yaşanır.
- B) Bu tarihten sonra gündüzler uzamaya devam eder.
- C) Sinop'taki gündüz süresi Hatay'daki gündüz süresinden daha fazladır.
- D) Güneş ışınları en büyük açı ile gelir.
- E) Bu tarihten sonra güneş ışınlarının geliş açısı küçülür.

8. Ülkemizde en uzun gündüz ve en kısa gecenin yaşandığı tarih aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 21 Mart
- B) 21 Haziran
- C) 23 Eylül
- D) 21 Aralık
- E) 22 Ekim

9. Türkiye'nin konumunu belirleyen coğrafi koordinatlardan yararlanılarak aşağıdaki özelliklerden hangisi hakkında bilgi elde edilemez?

- A) Yerel saat farkları
- B) Gündüz uzunlukları
- C) Bulunduğu iklim kuşağı
- D) Dağların uzanışı
- E) Öğle vaktindeki gölge yönleri

JEOLOJİK ZAMANLAR

I. JEOLOJİK ZAMAN (PALEOZOİK)

- Zonguldak ve çevresinde taş kömürü yatakları oluşmuştur.
- Türkiye'nin masif alanları oluşmuştur. Bunlar;
 - ▶ Bitlis masifi
 - ▶ Daday - Devrekani masifi
 - ▶ Kırşehir masifi
 - ▶ Saruhan masifi
 - ▶ Yıldız Dağları masifi
 - ▶ Zonguldak masifi
 - ▶ Anamur masifi
 - ▶ Ardahan masifi
 - ▶ Menteşe masifi
 - ▶ Tokat masifi
 - ▶ Mardin masifi
 - ▶ Biga masifi

II. JEOLOJİK ZAMAN (MEZOZOİK)

- Ülkemizin bulunduğu alan Tetis Denizi'nin suları altındadır.
- Türkiye'de su altı volkanizması çok yaygındır.
- Büyük ölçüde tortulanma ve birikmeler oluşmuştur.
- Magma yeryüzüne çıkmadan derinlik volkanizmasını (Uludağ) oluşturmuştur.

III. JEOLOJİK ZAMAN (NEOZOİK - KUVATERNER)

- Kuzey Anadolu Dağları ve Toros Dağları Alp-Himalaya kıvrım sistemine bağlı olarak oluşmuştur.
- Linyit, petrol yatakları ve bor mineralleri bu dönemde oluşmuştur.
- Kuzey Anadolu ve Batı Anadolu fay hatları oluşmuştur.
- Akarsu ve vadi sistemleri oluşmuştur.
- Güneyden ve kuzeyden sıkıştırma sonucunda dağlarımız doğu-batı yönlü uzanmıştır.
- Ege ve Marmara denizleri ile Boğazlar oluşmuştur.
- Karadeniz deniz özelliği kazanmıştır.
- Türkiye arazisi toptan yükselmeye maruz kalmış, Türkiye bugünkü görünümünü kazanmıştır.

Not: Türkiye, III. jeolojik zamanda oluşan genç bir ülke olduğu için deprem riski yüksek, sıcak su kaynakları boldur.

Türkiye'de Yer Şekillerinin Genel Özellikleri

- Ortalama yükseltisi fazla olan bir ülkedir. Bunun nedeni; Alp-Himalaya orojenezi sonucu oluşan genç bir arazi olması ve epirojenez hareketlerle toptan yükselmiş olmasıdır.
- Ülkemizde yükselti batıdan doğuya doğru artmaktadır. En yüksek ve dağlık olan bölge Doğu Anadolu'dur. Yer şekillerinin en sade olduğu bölge ise Marmara'dır.
- Dağ sıraları genellikle doğu-batı doğrultulu olduğundan kuzey-güney yönlü ulaşımın zorlaşmasına neden olmuştur.
- Ülkemizin kuzey ve güneyinde dağlar kıyıya paralel, batısında ise kıyıya dik uzanır.
- Türkiye genç oluşumlu bir ülke olduğundan; aktif fay hatları ve volkanik dağlar bulunur. Akarsular denge profiline ulaşmamıştır. Akarsuların hidroelektrik potansiyelleri yüksektir.
- Türkiye'de yer şekillerinin kısa mesafede değişiklik göstermesi sonucu; iklim, tarım alanları, ulaşım, ekonomik faaliyetler ve nüfus dağılışı farklılık gösterir.

EPIROJENEZ

- Kara kütlelerinin bir bütün olarak yükselmesi ya da alçalmasına **epirojenez** denir. Kara yükselince deniz seviyesi geriler, deniz altındaki bazı yerler kara hâline gelir.
- Kara kütlelerinin ağırlaşıp alçalmasıyla denizin karaya doğru ilerlemesine **transgresyon** denir.
- Kara kütlelerinin hafifleyip yükselmesiyle deniz seviyesinin geri çekilmesine de **regresyon** denir.

TÜRKİYE'DE DEPREMLER

Yer kabuğunda meydana gelen sarsıntıların yeryüzünde dalgalar hâlinde etki göstermesine **deprem** denir. Türkiye yer yapısının kırıklı ve parçalı oluşu ülkemizde sık sık depremlere neden olur.

Ülkemizde Bulunan Fay Hatları

Kuzey Anadolu Fay Hattı

- Ege Denizi'ndeki Saros Körfezi'nden başlar. Marmara'nın doğusu ve Karadeniz'in güneyini takip ederek Van Gölü'ne ulaşır.
- Ülkemizin en uzun fay hattıdır. Bu fay hattı üzerinde yer alan bazı merkezler şunlardır: Adapazarı, Bolu, Düzce, Amasya (Merzifon-Taşova-Suluova), Erzincan, Tokat (Erbaa-Niksar), Kastamonu (Tosya), Çorum (Kargı) ve Sivas (Suşehri) dir.

Batı Anadolu Fay Hattı

- Ege Bölgesi'nin kırılmaya uğraması doğu - batı yönünde birçok fay hattının oluşmasına neden olmuştur. Ülkemizde fay hatlarının en fazla olduğu bölgedir.
- Bölge jeotermal enerji ve kaplıcalar açısından oldukça zengindir. Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Isparta ve Burdur'u içine alır. Afyon, Uşak ve Kütahya'yı da kapsar.

Doğu Anadolu Fay Hattı

- Hatay-Kahramanmaraş oluşu üzerinden Hakkâri'ye kadar bir yay çizerek uzanır. Bu hat, Bingöl yakınlarında Kuzey Anadolu fay hattıyla birleşmektedir.
- Bu hat üzerinde yer alan ve 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli ve 11 ili etkileyen depremde birçok kişi yaşamını yitirmiş, birçok yapı yıkılmıştır.

Not: Türkiye'de Deprem Riski Az Olan Yerler

- İç Anadolu'da; Konya, Karaman çevresi
- Akdeniz'de; Taşeli Platosu ve çevresi
- Güneydoğu Anadolu'da; Mardin, Midyat çevresi
- Marmara'da; Ergene Havzası
- Akdeniz ve Karadeniz kıyı kesimleri

TEST 7

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Akarsular tarafından derin bir şekilde yarılmış geniş ve yüksek düzlüklere "plato" denir.

Aşağıdaki platolardan hangisi diğerlerinden farklı bir bölgede bulunmaktadır?

- A) Haymana Platosu B) Çatalca Platosu
C) Uzunyayla Platosu D) Obruk Platosu
E) Cihanbeyli Platosu

2. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde yer alan platolarla ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Ovalardan sonra en fazla yerleşilen alanlardır.
B) Tarım ve hayvancılık temel ekonomik faaliyetlerdir.
C) Ülkemizde platolara en fazla Güneydoğu Anadolu'da rastlanmaktadır.
D) Akdeniz Bölgesi platoları karstik kökenlidir.
E) Doğu Anadolu'daki bazı platolar volkanik oluşuma sahiptir.

3. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizdeki akarsuların özelliklerinden biri değildir?

- A) Akarsularımızın yatak eğimi fazladır.
B) Hidroelektrik potansiyelleri yüksektir.
C) Ulaşımında kullanılamazlar.
D) Rejimleri genel olarak düzensizdir.
E) Denge profiline ulaşmışlardır.

4.

- I. Yatak eğimleri
II. Uzunlukları
III. Doğrultuları
IV. Rejimleri

Yukarıda verilenlerden hangileri ülkemiz akarsularının ulaşımında kullanılamamasının nedenidir?

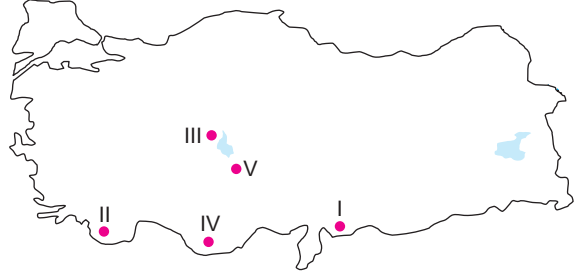
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III
D) I ve IV E) II ve IV

5. Ülkemizdeki akarsuların genellikle debileri fazla değildir. Buna rağmen enerji potansiyelleri oldukça fazladır.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Havzalarının geniş olması
B) Açık havza durumunda olmaları
C) Boylarının kısa olması
D) Debilerinin az olması
E) Akış hızlarının fazla olması

6.

Yukarıdaki haritada gösterilen plato alanlarından hangilerinde ılıman iklim koşulları hüküm sürmesine karşılık engebeli yer şekillerinden dolayı tarımsal etkinlikler fazla gelişmemiştir?

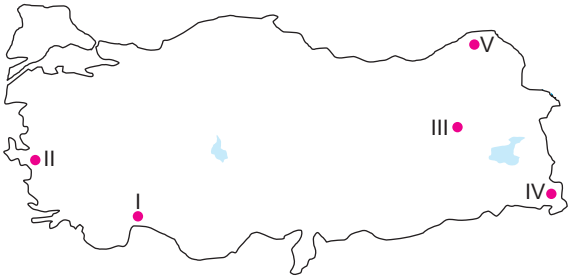
- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I ve V E) II ve IV

7. Akarsular tarafından aşındırılmış çevresine göre yüksekte yer alan yüksek ve geniş düzlüklere plato denir.

Buna göre ülkemizde platolar aşağıda verilen durumlardan hangisi için en fazla kullanılır?

- A) Tarımsal faaliyetler B) Ulaşım
C) Turizm faaliyetleri D) Sanayi faaliyetleri
E) Ticari faaliyetler

8. Yatak eğiminin azalması sonucu akarsuyun bükümler yaparak akmasıyla oluşan şekillere menderes adı verilir.

Haritada işaretli alanlardan hangisinde menderes görülme ihtimali daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Ülkemiz akarsuları ve üzerlerinde kurulu olan hidroelektrik santralleri düşünüldüğünde aşağıdaki akarsulardan hangisinin ülkemiz elektrik üretiminde daha önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir?

- A) Dicle B) Manavgat C) Ceyhan
D) Gediz E) Fırat

TÜRKİYE'NİN İKLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Türkiye iklimi üzerinde; enlem, denizellik, karasallık, yükselti, dağların konum ve uzanışı, bakı, rüzgârlar, etrafındaki basınç merkezleri gibi faktörler etkili olmaktadır.

İKLİM ELEMANLARI

SICAKLIK

- Sıcaklık enlem etkisiyle güneyden kuzeye doğru azalır.
- Sıcaklık nemliliğin etkisiyle kış mevsiminde kıyı kesimlerden iç kesimlere doğru azalır. Yaz mevsiminde ise kıyı kesimden iç kesimlere doğru artar.
- İç kesimlerde nem oranı az olduğundan sıcaklık farkı daha fazladır.
- Yükselti, batıdan doğuya doğru arttığından doğuya gidildikçe sıcaklık azalır.
- Türkiye, Kuzey Yarım Küre'de yer aldığı için güneye bakan yamaçlar daha sıcaktır.
- En yüksek sıcaklıklar Güneydoğu Anadolu'da görülür. (enlem ve karasallık)
- En düşük sıcaklıklar Kuzeydoğu Anadolu'da görülür. (karasallık)
- Ocak ayında en sıcak bölgemiz Akdeniz'dir. (enlem ve denizellik)
- Ocak ayında en düşük sıcaklıklar Kuzeydoğu Anadolu'da görülür. (karasallık ve enlem)
- Temmuz ayında en sıcak bölgemiz Güneydoğu Anadolu'dur. (enlem ve karasallık)

- Yıllık sıcaklık farkı en fazla fark Doğu Anadolu'da görülür. (karasallık ve yükselti)
- Yıllık sıcaklık farkı en az olan bölgemiz Karadeniz'dir. (nemlilik)

Türkiye'de Karadeniz Bölgesi'nde denizellikten dolayı dağların kuzey yamaçları daha sıcaktır. Bu durum sıcaklık - bakı ilişkisine ters düşer.

Güneşlenme süresi en fazla olan bölgemiz Güneydoğu Anadolu, en az olan bölgemiz Karadeniz'dir.

İndirgenmiş sıcaklık haritalarında yükseltinin sıcaklığa etkisi yoktur. Çünkü indirgenmiş sıcaklık tüm merkezlerin deniz seviyesine göre belirlenen sıcaklığıdır. Bir merkezin yükseltisi ne kadar fazla ise indirgenmiş sıcaklığı ile gerçek sıcaklığı arasındaki fark o kadar fazla olur.

Bitkilerin uykularından uyandıkları ve yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdikleri döneme vejetasyon dönemi denir. Sıcaklıklar belli bir eşiği aştığında vejetasyon dönemi başlamaktadır. Bu eşiğin altına düştüğünde ise vejetasyon dönemi sona ermektedir.

BASINÇ

- Gazların ağırlıkları ve yer çekiminin etkisi ile cisimler üzerine uyguladığı basınca hava basıncı denir.
- Sıcaklık ve yükselti ile basınç arasında ters orantı, yer çekimi ve yoğunluk ile basınç arasında doğru orantı mevcuttur.

Alçak Basınç	Yüksek Basınç
<ul style="list-style-type: none"> * Yükselici hava hareketi yaşanır. * Hava akımı çevreden merkeze doğrudur. * Hava kapalıdır (bulutluluk oranı fazla). * Sıcaklık farkı azdır. * Kış mevsiminde ayaz yaşanma ihtimali azdır. 	<ul style="list-style-type: none"> * Alçalıcı hava hareketi yaşanır. * Hava akımı merkezden çevreye doğrudur. * Hava açıktır (bulutluluk oranı az). * Sıcaklık farkı fazladır. * Kış mevsiminde ayaz yaşanma ihtimali yüksektir.
<p>İzlanda Alçak Basıncı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dinamiktir. • Yıl boyunca etkilidir. • Kışlar ılık ve yağmurlu, yazlar serin ve yağışlıdır. • Türkiye'yi batı ve kuzeybatıdan etkiler. 	<p>Sibirya Yüksek Basıncı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Termiktir. • Kışın etkilidir. Kar getirir. • Enlem ve karasallığın etkisiyle oluşur. • Özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'ni etkiler.
<p>Basra Alçak Basıncı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Termiktir. • Yazın etkilidir. • Muson sisteminin bir parçasıdır. • Türkiye'yi güney ve güneydoğudan etkiler. • Güneydoğu'da şiddetli buharlaşmaya sebep olur. 	<p>Asor Yüksek Basıncı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dinamiktir. • Yıl boyunca etkilidir. • Kışların sert ve soğuk, yazların çok sıcak ve kurak geçmesine sebep olur. • Akdeniz üzerinden gelir. Ege kıyılarında serinletici etkiye sahip "Etezyen" rüzgârını oluşturur.

Not: Dinamik basınç merkezlerinin oluşumu günlük harekete bağlıyken, termik basınç merkezlerinin oluşumu Dünya'nın şekline bağlıdır.

TEST 13

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Türkiye'de doğudan batıya, kuzeyden güneye doğru gidildikçe sıcaklık değerlerinin arttığı görülür.

Yukarıdaki durumun nedenleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

- A) Enlem – boylam
B) Yükselti – enlem
C) Karasallık – denizellik
D) Bakı – Ekvator'a uzaklık
E) Enlem – karasallık

2. Aşağıdaki kentlerin hangisinde sıcaklık farklarının daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Adana B) Muğla C) Samsun
D) Konya E) Çanakkale

3. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin güneydoğusunda etkili olan iklimi meydana getiren faktörlerden biri değildir?

- A) Karasallık B) Enlem C) Yükselti
D) Basra alçak basıncı E) Sibiryaya yüksek basıncı

4. Temmuz ayında ülkemizde en yüksek sıcaklıkların ölçüldüğü bölge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akdeniz Bölgesi B) Marmara Bölgesi
C) İç Anadolu Bölgesi D) Karadeniz Bölgesi
E) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

5.

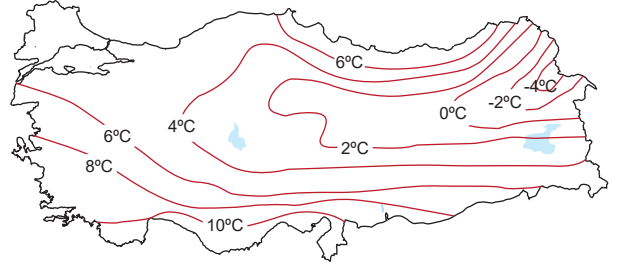
- I. Trabzon 15 °C
II. Aydın 17 °C
III. Antalya 18 °C
IV. Bingöl 12 °C

Yukarıda bazı kentlerimize ait yıllık ortalama sıcaklık değerleri verilmiştir.

Hangi iki kent arasındaki sıcaklık farkı enlem faktörü ile açıklanamaz?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve III
D) III ve IV E) I ve IV

6. Aşağıda Türkiye'nin deniz seviyesine indirgenmiş ocak ayı izo-term haritası verilmiştir.

Buna göre en düşük sıcaklıkların iç bölgelerde olması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Enlem B) Boylam C) Yükselti
D) Toprak çeşidi E) Karasallık

7. Temmuz ayında aşağıda verilen illerin hangisinden diğerine gidildiğinde sıcaklığın arttığı görülmez?

- A) Ankara'dan Gaziantep'e B) Ordu'dan Konya'ya
C) Kilis'ten Erzurum'a D) Samsun'dan İzmir'e
E) Kars'tan Adıyaman'a

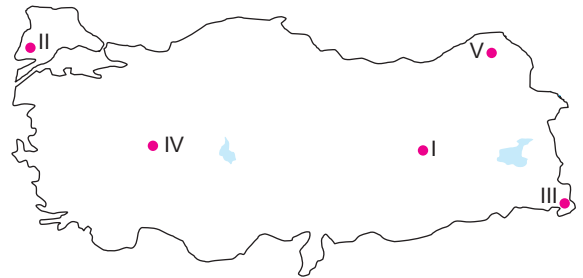
8.

- I. Sibiryaya II. İzlanda III. Asor IV. Basra

Yukarıda verilen basınç merkezlerinden hangilerinin ülkemizde etkili olduğu dönemde yaz ayları daha sıcak ve kurak geçer?

- A) Yalnız I B) II ve III C) Yalnız III
D) Yalnız IV E) I ve II

9. Yükselti ile atmosfer basıncı ters orantılıdır.

Yukarıdaki haritada işaretli noktalarda hava sıcaklığı eşit kabul edilecek olursa hangisinde atmosfer basıncının daha yüksek olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TÜRKİYE'DE NÜFUS

NÜFUS

- Sınırları belirlenmiş bir alanda, belirli bir tarihte bulunan toplam insan sayısına **nüfus** denir. TÜİK 2022 verilerine göre Türkiye nüfusu 85 milyon 279 bin 553 kişidir.
- Nüfusun artış hızını ve niteliğini değiştirmeye yönelik her türlü uygulamaya **nüfus politikası** denir.
 - Nüfus artış hızını azaltmaya yönelik olarak uygulanan nüfus politikası (*Çin ve Hindistan gibi.*)
 - Nüfus artış hızını yükseltmek için uygulanan nüfus politikası (*Avrupa ülkeleri gibi.*)
 - Nüfusun nitelik ve niceliğini arttırmaya yönelik uygulanan nüfus politikası (*Türkiye gibi.*)
- Modern nüfus sayımları ilk defa İskandinav ülkelerinde yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nde ilk kapsamlı nüfus sayımı II. Mahmut Dönemi'nde yapılmıştır.

NÜFUS ARTIŞI

Olumsuz Sonuçları

- İşsizlik artar.
- Kalkınma hızı düşer.
- Kişi başına düşen milli gelir azalır.
- Tasarruflar azalır.
- Tüketim artar.
- İç ve dış göçler artar.

- İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılaması zorlaşır.
- İhracat azalır.
- Nüfusa bağlı yatırımlar artar.
- Çevre kirliliği artar.
- Belediye hizmetleri zorlaşır.

Olumlu Sonuçları

- Üretim artar.
- Vergi gelirleri artar.
- Mal ve hizmete talep artar.
- Yeni endüstri dalları doğar.
- İş ücretleri ucuzlar.
- İhracatta rekabet kolaylaşır.

TÜRKİYE NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ

Nüfusun Cinsiyet Durumu			Nüfusun Eğitim Durumu			Kırsal - Kentsel Nüfus Durumu	
Cinsiyet	Erkek	Kadın	Cinsiyet	Erkek	Kadın	Kentsel Nüfus	Kırsal Nüfus
Oran	%50,1	%49,9	Oran	%99,29	%95,54	%93,4	%6,6

Nüfusun Yaş Durumu			Nüfusun Sektörel Dağılımı			
0 - 14 (Çocuk)	15 - 64 (Aktif)	65 - Üstü (Yaşlı)	Tarım	Hizmet	Sanayi	İnşaat
%22	%68,1	%9,9	%14,9	%57,4	%21,5	%6,2

Nüfusun Dağılımını Etkileyen Doğal Faktörler

- İklim
- Yer şekilleri
- Kara ve denizlerin dağılımı
- Toprak özellikleri
- Su kaynakları
- Yer altı kaynakları
- Bitki örtüsü

Nüfusun Dağılımını Etkileyen Beşeri Faktörler

- Ulaşım olanakları
- Turizm etkinlikleri
- Tarihi özellikler
- Sanayi faaliyetleri
- Ticari faaliyetler
- Eğitim olanakları

NÜFUS YOĞUNLUĞU

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (ANY)

$$ANY = \frac{\text{Toplam nüfus}}{\text{Yüz ölçümü}}$$

- En fazla olan bölge Marmara
- En az olan bölge Doğu Anadolu

Tarımsal Nüfus Yoğunluğu (TNY)

$$TNY = \frac{\text{Tarımla uğraşan nüfus}}{\text{Tarım alanı}}$$

- En fazla olan bölge Karadeniz Bölgesi ve Hakkari Bölümü'dür.
- En az olan bölge İç Anadolu

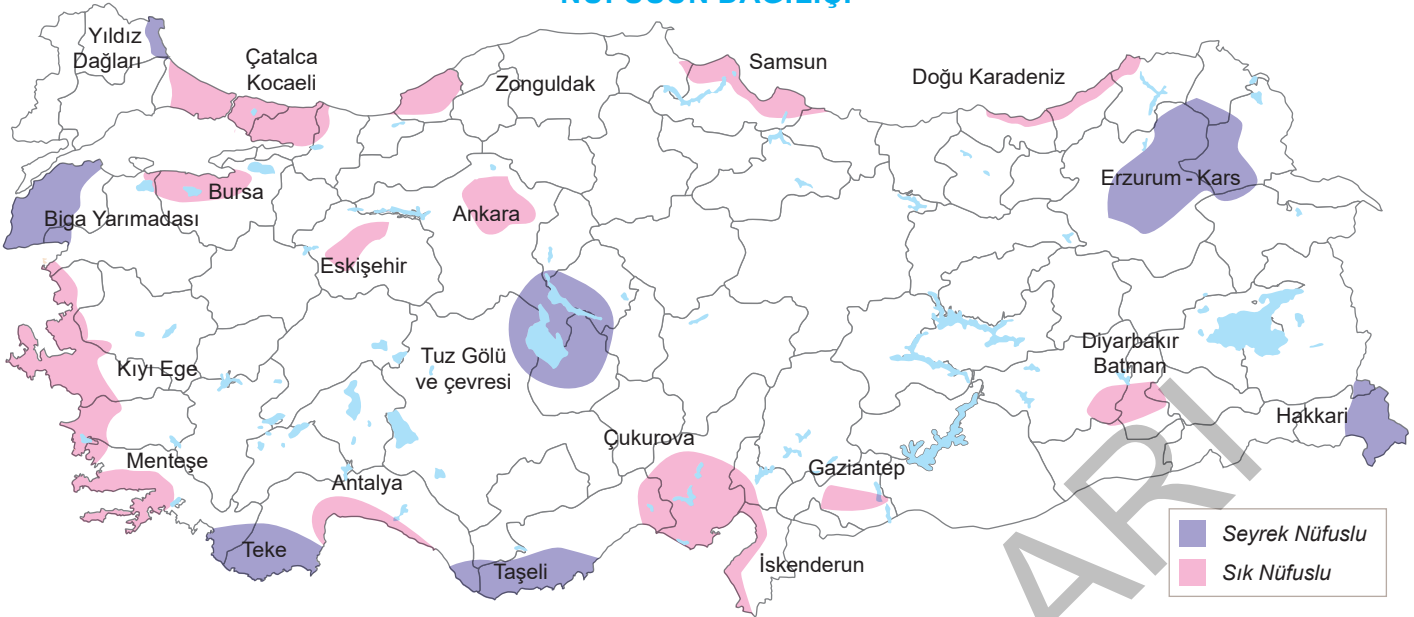
Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (FNY)

$$FNY = \frac{\text{Toplam nüfus}}{\text{Tarım alanı}}$$

- En fazla olan bölge Marmara
- En az olan bölge İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu

Not: Fizyolojik nüfus yoğunluğu bir ülkede tarımsal nüfus yoğunluğuna eşit ya da yakınsa nüfusun büyük bir bölümü tarım sektöründe çalışmaktadır. Fizyolojik nüfus yoğunluğu aritmetik nüfus yoğunluğuna eşit ya da yakınsa ülke arazisi düzlüklerden oluşur.

NÜFUSUN DAĞILIŞI

Türkiye'de Sık Nüfuslanmış Alanlar	Türkiye'de Seyrek Nüfuslanmış Alanlar
<ul style="list-style-type: none"> Doğu Karadeniz kıyı kesimi (<i>Tarım alanı</i>) Batı Karadeniz kıyı kesimi (<i>Maden ve sanayi</i>) Orta Karadeniz kıyı kesimi (<i>Tarım ve sanayi</i>) Çatalca - Kocaeli (<i>Sanayi, ticaret ve hizmet</i>) Kıyı Ege (Menteşe hariç) (<i>Tarım, sanayi, turizm</i>) Çukurova (<i>Tarım ve sanayi</i>) Yukarı Sakarya Bölümü (<i>Sanayi, başkent, üniversite</i>) Yukarı Fırat (<i>Madencilik ve sanayi</i>) Gaziantep ve çevresi (<i>Sanayi</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> Yıldız Dağları (<i>Yer şekilleri</i>) Gelibolu Yarımadası (<i>Yer şekilleri</i>) Biga Yarımadası (<i>Yer şekilleri</i>) Menteşe Yöresi (<i>Yer şekilleri</i>) Teke Yöresi (<i>Yer şekilleri</i>) Taşeli Platosu (<i>Yer şekilleri</i>) Yukarı Kızılırmak Bölümü (<i>Yer şekilleri</i>) Hakkari Bölümü (<i>Yer şekilleri</i>) Tuz Gölü ve Çevresi (<i>İklim</i>)
<p>En Fazla Nüfusa Sahip Olan İller</p> <p>İstanbul (15 milyon 907 bin 951), Ankara (5 milyon 782 bin 285), İzmir (4 milyon 462 bin 056), Bursa (3 milyon 194 bin 720), Antalya (2 milyon 688 bin 004)</p>	<p>En Az Nüfusa Sahip Olan İller</p> <p>Bayburt (84 bin 241), Tunceli (84 bin 366), Ardahan (92 bin 481), Gümüşhane (144 bin 544), Kilis (147 bin 919)</p>

GÖÇ

Göçler; bireyleri, aileleri, kavimleri ve hatta ulusları kapsayan beşeri hareketlerdir. Göçlerin iç göç, dış göç, mevsimlik göç, zorunlu göç, yer değiştirme (mübadale) göçleri, beyin göçü ve iş gücü göçleri gibi çeşitli türleri vardır.

GÖÇLERİN NEDENLERİ

- Nüfus artışı
- Tarım alanlarının azlığı ve mirasla bölünmesi
- Eğitim ve sağlık koşullarının yetersizliği
- Tarımda makineleşme
- Sanayi ve hayat standartları
- Savaşlar
- Doğal afetler

GÖÇLERİN SONUÇLARI

- Çarpık kentleşme ve konut sorunu
- Ulaşım sorunu
- Çevre kirliliği
- Nüfusun dengesiz dağılışı
- İşsizlik oranının artması
- Eğitim ve sağlık hizmetlerinde aksama
- Doğal yaşam alanlarının yok olması

En Çok Göç Veren Bölgeler

- Doğu Anadolu:** Kars, Tunceli, Bitlis, Ağrı, Muş, Bingöl
- Karadeniz:** Zonguldak, Samsun dışında tüm iller
- İç Anadolu:** Sivas, Yozgat, Kırşehir, Niğde
- Akdeniz:** Burdur, Isparta
- Güneydoğu Anadolu:** Adıyaman, Mardin

En Çok Göç Alan Bölgeler

- Marmara:** İstanbul, Kocaeli
- Karadeniz:** Samsun, Zonguldak
- İç Anadolu:** Konya, Ankara
- Akdeniz:** Antalya, Adana
- Güneydoğu Anadolu:** Gaziantep
- Ege:** İzmir, Manisa, Denizli

TEST 29

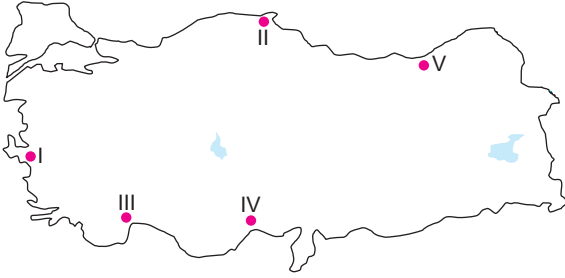
(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi ülkemizin yapmış olduğu ihracatta önemli bir yere sahip değildir?

- A) Pamuk B) Fındık C) Muz
D) Kuru üzüm E) Antep fıstığı

2. Ülkemizin yapmış olduğu ithalat ve ihracatta limanlarımız oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Yukarıdaki haritada numaralarla gösterilmiş olan limanlardan hangisi daha az gelişmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıda verilen kentlerimizden hangisi ülkemiz iç ticaretinde daha önemli bir yere sahiptir?

- A) Ankara B) Bursa C) Çankırı
D) İstanbul E) Elazığ

4. Aşağıdaki ülkelerle olan ticari ilişkilerimiz düşünüldüğünde, hangisiyle olan dış ticaret hacmimiz diğerlerinden daha büyüktür?

- A) Almanya B) Irak C) Rusya
D) İran E) Azerbaycan

5.

- I. İzmir IV. Antalya
II. Samsun V. Mersin
III. İstanbul

Yukarıda ülkemizin bazı önemli limanları verilmiştir.

Bu limanlardan hangisi ülkemizin en önemli ithalat limanıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Ülkemizde ihracatın ve ithalatın en çok yapıldığı ticaret limanı aşağıdakilerden hangisidir?

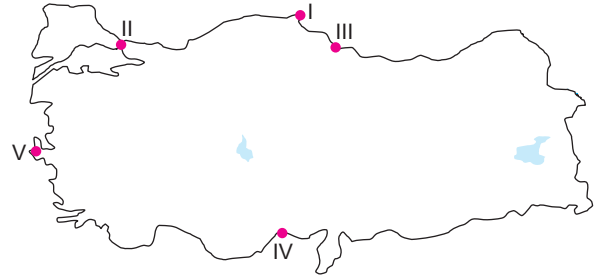
- A) İzmir Limanı
B) Mersin Limanı
C) İstanbul Limanı
D) Antalya Limanı
E) İskenderun Limanı

7. Nüfusun fazla olduğu büyük kentler aynı zamanda ticaretin de çok geliştiği yerlerdir.

Aşağıdaki kentlerimizin hangisinde ticaretin daha az geliştiği söylenebilir?

- A) Eskişehir B) Bursa C) Kayseri
D) Gaziantep E) Kırşehir

8. Limanların gelişmesi üzerinde en önemli etken, iç bölgelerle olan ulaşım imkânlarıdır. Bir limanın iç bölgelerle olan ulaşımı ne kadar kolay ve gelişmiş ise o liman o kadar fazla gelişir.

Yukarıdaki açıklamaya göre haritada işaretli noktalarda yer alan limanlardan hangisinin iç bölgelerle olan bağlantısının zor olması gelişmesine engel olmuştur?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

9. Hava yolu ulaşımı, günümüzde özellikle uzun mesafeli yolcu taşımacılığında en fazla kullanılan ulaşım türüdür.

Yukarıdaki açıklamaya göre aşağıda verilen kentlerimizde yer alan havalimanlarımızdan hangisinin daha yoğun bir trafiğe sahip olduğu söylenebilir?

- A) Bursa B) Kayseri C) Antalya
D) Adana E) Elazığ

Demir Yolu

- Kara içinde en ucuz ve en güvenli taşımacılıktır.
- Ülkemizde ilk demir yolu hattı İzmir - Aydın arasında inşa edilmiştir.

Not: Türkiye'de Menteşe, Teke ve Taşeli yöreleri, Doğu Karadeniz, Biga, Hakkari bölümlerinde demir yolu ulaşımı yoktur.

- Kara yolu yük taşıma araçlarının (tır, kamyon) demir yoluyla vagonlar üstünde taşınmasıyla yapılan Ro-la taşımacılığının yükleme noktası İstanbul-Halkalı'dır.
- Ülkemizdeki ilk Yüksek Hızlı Tren (YHT) Ulaşımı Ankara-Eskişehir arasında sağlanmıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nin ilk demir yolu hattı Ankara - Yozgat (Yerköy) hattıdır.

Not: İngiltere ile Çin arasında yapılacak ticaretlerde kullanılan demir yolu bağlantısına Demir İpek Yolu Bağlantısı denir. Bu hat Gürcistan üzerinden Anadolu'ya gelir. Canbaz İstasyonu üzerinden Demir İpek Yolu bağlantısı sağlanmıştır.

Boru Hatları Ulaşımı

- Günümüzde gelişmişliğin temel unsurlarından biri, enerji üretimi ve üretilen enerjinin verimli kullanılmasıdır. Bu durum enerji tüketim merkezlerinin çeşitli taşıma yolları ve boru hatlarıyla birbirine bağlanmasını sağlamaktadır.

Petrol Hatları

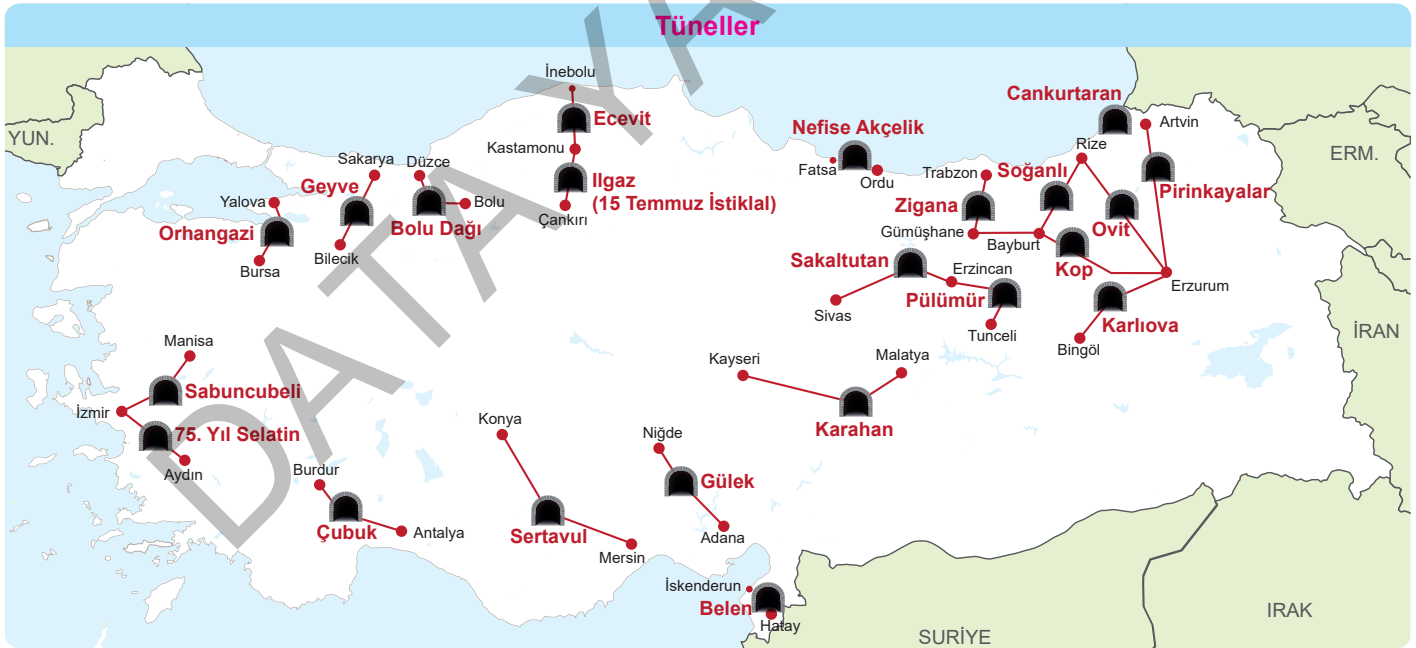
- Irak - Türkiye Ham Petrol Boru Hattı
- Ceyhan - Kırıkkale Ham Petrol Boru Hattı
- Ünye - Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı
- Bakü - Tiflis - Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı
- Batman - Dört Yol Ham Petrol Boru Hattı

Doğal Gaz Hatları

- Rusya - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı (Batı Hattı)
- Bakü - Tiflis - Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı
- Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı (Rusya - Türkiye)
- Doğu Anadolu Doğal Gaz İletim Hattı (İran - Türkiye)
- Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP)
- Türkiye - Yunanistan Doğal Gaz Enterekoneksiyonu

Kara Yolu

- Türkiye'de en yaygın ve en eski ulaşım türü olan kara yolu ulaşım ağıdır. Yük ve yolcu taşımacılığında ön sırada gelir. Ulaşım maliyeti demir ve deniz yoluna göre oldukça yüksektir.
- Türkiye'deki kara yollarının uzanışı, genelde dağların uzanışına paralel doğu-batı yönlüdür.

Orhangazi: Bursa - Yalova

Geyve: Bilecik - Sakarya

Bolu Dağı: Düzce - Bolu

İlğaz (15 Temmuz İstiklal): Çankırı - Kastamonu

Ecevit: Kastamonu - İnebolu

Nefise Akçelik: Fatsa - Ünye (Ordu)

Zığana: Gümüşhane - Trabzon

Sakaltutan: Erzincan - Sivas

Soğanlı: Rize - Bayburt

Kop: Bayburt - Erzurum

Ovit: Erzurum - Rize

Cankurtaran: Borçka - Hopa (Artvin)

Pirinkayalar: Erzurum - Artvin

Karahan: Malatya - Kayseri

Gülek: Adana - Niğde

Belen: İskenderun - Hatay

Sertavul: Mersin - Konya

Çubuk: Antalya - Burdur

75. Yıl Selatin: Aydın - İzmir

Sabuncubeli: İzmir - Manisa

Karlıova: Bingöl - Erzurum

Pülümür: Tunceli - Erzincan

TÜRKİYE'DE TURİZM

İnsanların; gezme, görme, eğlenme, dinleme amacıyla geçici olarak başka yerlere gitmelerine **turizm** denir. Ülke içinde yapılan turizme **iç turizm**, ülke dışına yapılan turizme **dış turizm** denir. Turizm günümüzün en önemli ekonomik faaliyetlerinden biridir. Bacasız sanayi olarak da nitelendirilen turizm sektörünün ülkeye başta ekonomik olmak üzere sosyal ve kültürel yönlerden çeşitli katkıları vardır.

Kış Turizmi

Türkiye'nin yüksek dağlarla çevrili bir ülke oluşu ve kar örtüsünün bu dağlarda yılın büyük bölümünde mevcut olması kış turizmini geliştirmiştir.

- Erzurum (Palandöken)
- Kayseri (Erciyes)
- Kocaeli (Kartepe)
- Bursa (Uludağ)

Kruvaziyer Turizmi

Deniz yolu ile keyif ve boş zamanı değerlendirme amaçlı olarak gerçekleştirilen, seyahat sürecinde çeşitli limanlara ve o limanlardaki varış yerlerine uğrayan turizmdir.

- Kuşadası (Aydın)
- Çeşme (İzmir)
- Marmaris (Muğla)
- Alanya (Antalya)

Termal (Sağlık) Turizmi

Termal turizmin dağılışında iklim koşullarının etkisi bulunmaz. Fay hatlarının olduğu yerlerde yoğunluk gösterir. Yıl boyunca yapılabilecek sürekliliği olan bir turizm çeşididir.

- Afyonkarahisar (Sandıklı)
- Diyarbakır (Çüngüş)
- İzmir (Çeşme, Balçova)
- Ankara (Kızılcahamam)

Kültür Turizmi

Sahip olunan kültürel zenginlikler; mimari yapısı, tarihi, müzik ve giyim tarzının yanı sıra el sanatları ile yöresel yemekleri turistlerin dikkatini çekici özelliğindedir.

- Truva (Çanakkale)
- Mevlana (Konya)
- Nemrut (Adıyaman)
- Boğazköy (Çorum)

İnanç Turizmi

Pek çok kültüre ev sahipliği yapan Türkiye'de geçmişten günümüze üç büyük semavi dine ait pek çok ibadethane ve eser bulunmaktadır.

- St. Piere Kilisesi (Hatay)
- Sümela Manastırı (Trabzon)
- Ayasofya Camii (İstanbul)
- Akdamar Kilisesi (Van)

Kıyı Turizmi

Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili oluşu, deniz sezonunun uzun sürmesi ve elverişli koy-körfezlerin çokluğu kıyı turizmini geliştirmiştir.

- Antalya
- Çanakkale
- Balıkesir
- Muğla

Yayla Turizmi

Ülkemizde Kuzey Anadolu ve Toros Dağları, yayla turizminin en yaygın olduğu yerlerdir.

- Trabzon
- Gaziantep
- Gümüşhane
- Antalya

Kongre Turizmi

Türkiye; Asya ve Avrupa'nın birleştiği noktada olması, konaklama olanakları ile toplantı ve organizasyon potansiyeline sahiptir.

- Antalya
- Ankara
- İzmir
- İstanbul

Akarsu Turizmi

Çay, nehir ve ırmak gibi akarsularda gerçekleştirilen turistik ve sportif faaliyetlerdir.

- Çoruh Nehri
- Adana-Feke-Göksu Nehri
- Manavgat Çayı
- Fırat Nehri

Hava Sporları Turizmi

Türkiye, yamaç paraşütü, yelken kanat, planör, paraşüt, balon gibi hava sporları meraklıları için keşfedilmesi gereken bir ülkedir.

- Ölüdeniz - Babadağ
- Abant (Bolu)
- Pamukkale (Denizli)
- Aksu (Antalya)

Yat Turizmi

Ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olması, yat turizmi açısından büyük bir potansiyel oluşturur.

- Akdeniz kıyıları
- Fethiye (Muğla)
- Bodrum (Muğla)
- Bozburun (Muğla)

Golf Turizmi

Golf sahaları, özellikle kıyıya yakın; yeme içme, alışveriş ve konaklama tesisleri yakınında doğa ile iç içe konuşlanmıştır.

- Carya Golf Club (Antalya)
- Ankara Golf Kulübü
- İzmir Golf Kulübü
- Kuşadası International Golf

Not: Dünya'nın yedi harikası içerisindeki Halikarnas Mozolesi (Muğla) ve Artemis Tapınağı (İzmir) Türkiye'de yer alır.

Not: Kuş gözlemciliği doğayı kuşların dünyasından tanımaya sağlayan bir gözlem sporudur. Kuşların göç yolları üzerinde yer alan sulak alanlar kuşlar açısından önemli bir potansiyeldir. Ülkemizin önemli sulak alanlarından Manyas, İznik ve Göksu deltasında kuş gözlem istasyonları kurularak ornito turizm yatırımları yapılmıştır.

TEST 31

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Ornitoturizm aşağıdaki turistik faaliyetlerden hangisini kapsamaktadır?

- A) Doğa sporları turizmi B) Kaplıca turizmi
C) Yayla turizmi D) Göl turizmi
E) Kuş gözlemciliği turizmi

2. Son zamanlarda rafting yapmak için ülkemizi tercih eden turist sayısında artış olmuştur.

Aşağıda verilen akarsulardan hangisi rafting sporu için elverişli değildir?

- A) Çoruh Nehri B) Köprüçay C) Büyük Menderes
D) Manavgat Çayı E) Dim Çayı

3. Bursa - Çekirge, Ankara - Haymana, İzmir - Balçova, Afyon-karahisar - Sandıklı, Balıkesir - Gönen gibi merkezlerde gelişmiş olan turizm çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

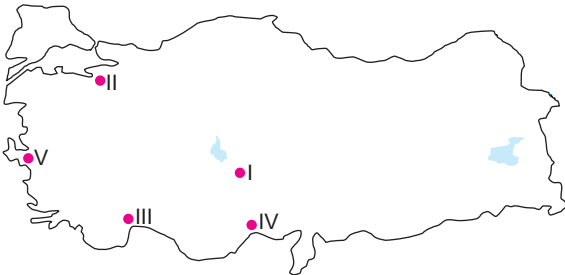
- A) Yayla B) Kültür C) Kongre
D) Kaplıca E) Tarih

4. Antalya, son yıllarda sadece ülkemizin değil aynı zamanda dünyanın en önemli turizm merkezlerinden biri haline gelmiştir.

Antalya ilinde aşağıdaki turizm çeşitlerinden hangisi gelişme gösterememiştir?

- A) Tarih B) Kültür C) Kaplıca
D) Plaj E) Yayla

5. Volkanlardan çıkan tüflerin, akarsular ve sel suları tarafından aşındırılması sonucu oluşan yer şekilleri mevcuttur. Bu alan sadece doğa turizmi açısından değil tarih ve kültür turizmi açısından da önemli bir potansiyele sahiptir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen turizm merkezi haritada kaç numara ile gösterilmektedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıda deniz turizminin geliştiği bazı yerler verilmiştir.

- I. Fethiye
II. Bodrum
III. Ayvalık
IV. Şile
V. Çeşme

Yukarıda verilen yerlerin hangisinde deniz turizmi dönemi daha kısadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7.

- I. Kayak turizmi - Uludağ
II. Tarihi değerler - Çanakkale
III. Dini değerler - Sümela Manastırı
IV. Tarihi ve doğal değerler - Kapadokya
V. Plaj turizmi - Pamukkale

Yukarıda ülkemizdeki turizm değerleri ve bulunduğu yerler eşleştirilmiştir.

Bu eşleştirmelerden hangisi doğru değildir?

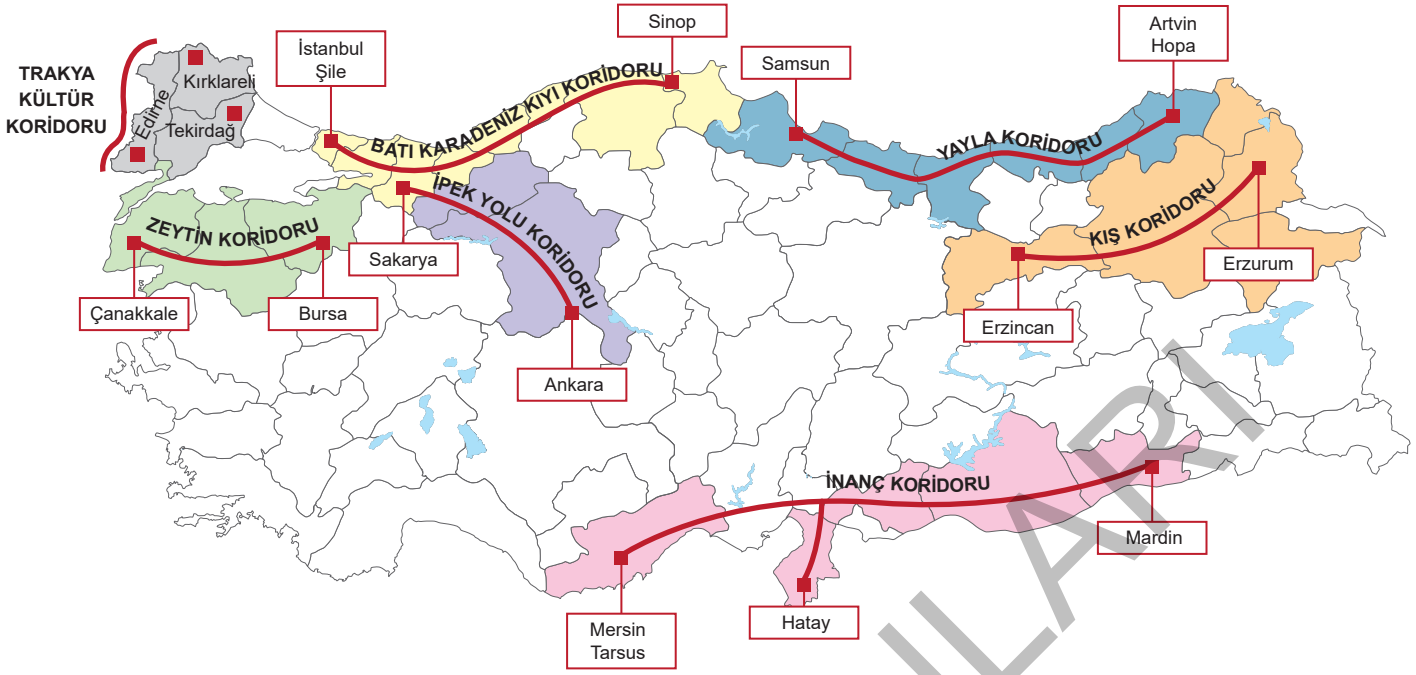
- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Kireç taşı eriyebilen bir kayaç olduğu için, bu kayacın aşınması ya da su içerisinde eriyik hâdeki kireç taşının çökmesi sonucu karstik şekiller meydana gelmektedir.

Aşağıda verilmiş olan turistik değerlerimizden hangisinin oluşumunda yukarıda belirtilen sürecin etkili olduğu söylenemez?

- A) Peribacaları B) Karain Mağarası
C) Cennet Obruğu D) Damlatış Mağarası
E) Pamukkale Traverteni

TÜRKİYE'NİN 2023 TURİZM STRATEJİSİ

Zeytin Koridoru: Bursa, Balıkesir, Çanakkale

Trakya Kültür Koridoru: Edirne, Kırklareli, Tekirdağ

İpek Yolu Turizm Koridoru: Sakarya, Bolu, Ankara

Yayla Koridoru: Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin

Kış Koridoru: Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars, Ardahan

İnanç Turizmi Koridoru: Tarsus, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin

Batı Karadeniz Kıyı Koridoru: Şile, Akçakoca, Amasra, Cide, Çaylıoğlu, Sinop

TURİZM GELİŞİM BÖLGELERİ

Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi: Eskişehir, Afyon, Kütahya ve Uşak illerini içine alır.

Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi: Çanakkale ve Balıkesir illerini içine alır.

Aphrodisya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi: Aydın ve Denizli illerini içine alır.

Göller Bölgesi Ekoturizm Gelişim Bölgesi: Konya, Isparta, Afyon ve Burdur illerini içine alır.

Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi: Van ve Bitlis illerini içine alır.

Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi: Çorum ve Yozgat illerini içine alır.

Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi: Bursa ve Bilecik illeri ile İznik ilçesini içine alır.

GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illerini içine alır.

Kapadokya Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi: Aksaray, Kayseri, Kırşehir ve Nevşehir illerini içine alır.

TÜRKİYE'NİN 2023 TURİZM STRATEJİSİ'NDE YER ALAN TURİZM KENTLERİ

- İğneada - Kıyıköy (Ekoturizm Kenti)
- Kilyos (Turizm Kenti)
- Saros (Turizm Kenti)
- Kapıdağ Yarımadası (Turizm Kenti)
- Maçka (Turizm Kenti)

- Datça (Ekoturizm Kenti)
- Kaş - Finike (Turizm Kenti)
- Anamur Kıyı Kesimi (Turizm Kenti)
- Samandağ (Turizm Kenti)
- Kahta (Turizm Kenti)

KARADENİZ BÖLGESİ

- Boylama bağı yere saat farkının en fazla olduğu bölgedir.
- Kuzey Anadolu Fay Hattı bölgede kıyılar hariç olmak üzere deprem riskini artırır.
- Eğim, killi yapı ve yağış miktarının fazla olması heyelanı artırır.
- Yer şekillerinin engebeli olmasından dolayı kırsal kesimde dağınık yerleşmeler hâkimdir ve tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır.
- En fazla göç veren bölgemizdir.
- Kırsal nüfus oranında birincidir.
- Büyükbaş hayvancılık, arıcılık ve balıkçılık yaygındır.
- Yağış ve nem bakımından zengin olduğu için nadas uygulaması görülmez.
- Bulutluluğun ve nisbi nemin en fazla olduğu bölgedir.
- Güneşli gün süresinin az olması kıyı turizmini olumsuz etkilemiştir.
- Kartalkaya ve Ilgaz'da kış turizmi, Abant ve Yedigöller'de doğa turizmi gelişmiştir.
- Arazi engebeli olduğundan tarımda makineleşme azdır.
- Çay, fındık, kenevir üretiminde ve bakır, taş kömürü çıkarımında 1. sıradadır.
- Rize ve çevresinde ikliminin etkisiyle turuncgil yetiştirilir.
- Bakır üretiminin yarısından fazlası bu bölgede yapılır.
- Tek doğal limanı Sinop'tur.

Dağları: Küre, Bolu, Ilgaz, Koroğlu, Canik, Karadeniz, Giresun, Çimen, Kop, Mescit, Akdağ, Yalnızçam

Ovaları: Kastamonu, Bolu, Düzce, Bafra, Çarşamba, Suluova, Niksar, Erbaa, Zile ve Merzifon

Akarsuları: Bartın Çayı, Yenice Çayı, Kızılırmak, Yeşilirmak, Çoruh Nehri

Göller: Sera, Tortum, Abant, Yedigöller

BÖLGENİN BÖLÜMLERİ

Batı Karadeniz Bölümü	Orta Karadeniz Bölümü	Doğu Karadeniz Bölümü
<ul style="list-style-type: none"> • Diğer bölümlerle karşılaştırıldığında en gelişmiş bölümdür. • Yağış miktarı fazladır. • Demir - çelik sanayi gelişmiştir (Ereğli, Karabük). • Taş kömürü çıkarımında birinci sırada yer alır. • Çatalağzı Termik Santrali taş kömürüyle çalışır. • Kağıt ve kereste üretimi yapan fabrikalar yaygındır. • Yer şekilleri engebelidir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Doğu-Batı Karadeniz'de dağların kıyıya yakın, Orta Karadeniz'de kıyıya uzak bir şekilde uzanmasının sonuçları şunlardır: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Yer şekillerinin sade olması ▶ Ovaların geniş yer tutması ▶ Kıyı ile iç kesim arasındaki ulaşımın gelişmesi ▶ Çarşamba ve Bafra deltalarının oluşması ▶ Kıyıda yağış miktarının az olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Nemin, bulutlanmanın ve yağışın en fazla olduğu bölümdür. • Günlük ve yıllık sıcaklık farkı ile güneşlenme süresinin en az olduğu bölümdür. • Engebe fazladır. • Dağınık yerleşme yaygındır. • Tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır. • Tarımda makineleşme yaygın değildir. • En fazla göç veren bölümdür.

TEST 34

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Doğu Karadeniz Bölümü'nde nüfusun yarısından fazlası kırsal alanlarda yaşar.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

- I. Baskın ekonomik faaliyetlerin tarım ve hayvancılık olması
II. Endüstrileşme hızının az olması
III. Heyelan olayının olması

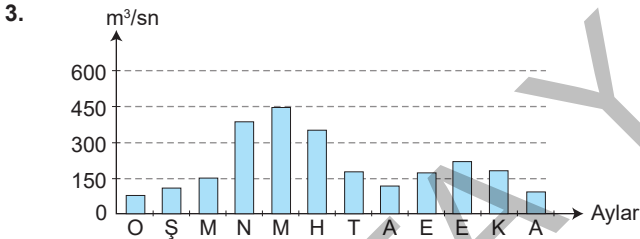
özelliklerinden hangileri etkilidir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

2. Orta Karadeniz Bölümü, Doğu ve Batı Karadeniz bölümlerine göre daha az yağış alır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi ile daha çok ilgilidir?

- A) Ormanların az yer tutması
B) Dağların yükseltilerinin az olması
C) Kuzeybatı rüzgârlarının etki alanının daha geniş olması
D) Tarım alanlarının geniş olması
E) Kıyıda delta ovalarının oluşması

Yukarıda Doğu Karadeniz Dağlarının yüksek kuzey yamaçlarından doğan akarsuların akım grafiği gösterilmiştir.

Buna göre bölgedeki akarsularda en büyük akımın ilkbahar aylarında görülmesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) İlkbahardaki kar erimeleri
B) Yağış rejiminin düzensiz olması
C) İlkbaharda toprağın doymuş hâle gelmesi
D) İlkbaharda buharlaşmanın artması
E) Göllerden beslenmesi

4. İklim bakımından deniz turizmine elverişsiz, yaz mevsimi kısa olan Karadeniz Bölgesi'nde son yıllarda Sarp Sınır Kapısı'nın da açılmasıyla iç ve dış turizmde artış görülmüştür.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisiyle turizm ve ticaret etkisi bu kapının açılmasıyla daha fazla artmıştır?

- A) İran
B) Suriye
C) Gürcistan
D) Bulgaristan
E) Ermenistan

5. Karadeniz Bölgesi'nde;

- I. Ormanların kesilip tarlaya dönüştürülmesi
II. Eğimli alanlarda toprak kaymasının önlenmesi amacıyla setlerin örülmesi
III. Tarımsal verimin artırılması
IV. Fabrika atıklarının Karadeniz'e boşaltılması

gibi gelişmelerden hangileri doğal dengeyi olumsuz etkilemiştir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız IV
C) II ve IV
D) I ve IV
E) III ve IV

6. Bir ham maddenin bölgedeki bolluğu genellikle bu ham maddeye dayalı sanayi kuruluşlarının yaygın olmasına neden olmaktadır. Mesela; Kıyı Ege'de zeytinin varlığı bu alanın çoğunda zeytinyağı sanayinin varlığına neden olmuştur.

Buna göre Karadeniz Bölgesi'nin her bölümünde karşılaşılabilecek sanayi kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kağıt ve kereste fabrikası
B) Çay fabrikası
C) Sigara fabrikası
D) Cam fabrikası
E) Demir-çelik fabrikası

7. Aşağıdakilerden hangisi Karadeniz Bölgesi için söylenirse yanlış olur?

- A) Kırsal nüfus oranı en fazla olan bölgedir.
B) Doğu Karadeniz'de demir yolu ulaşım ağı gelişmiştir.
C) Taş kömürü, manganez ve bakır çıkarımında Türkiye'de birincidir.
D) Rize'de turuncgiller yetiştirilir.
E) Kıyı kesimlerinde deprem riski azdır.

8. Yüz ölçümüne oranla nüfusu az olan kıyı bölgelerimizden biri de Karadeniz Bölgesi'dir.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

- I. Dağların kıyıya yakın olması ve paralel uzanması
II. Bitki örtüsünün orman olması
III. Dağınık kırsal yerleşme dokularının olması
IV. Ulaşımın ve sanayinin gelişmemiş olması

özelliklerinden hangileri daha çok etkilidir?

- A) Yalnız II
B) Yalnız IV
C) I ve IV
D) II ve III
E) I, III ve IV

AKDENİZ BÖLGESİ

- Dağlar kıyıya paralel uzanır. Bu durum;
 - ▶ Kıyı ile iç kesim arasında ulaşımın geçitlerle sağlanmasında (Sertavul, Belen, Gülek, Çubuk),
 - ▶ Ulaşım ve ticaretin aksamasında,
 - ▶ Kıyı ile iç kesim arasında tarım ürünlerinin farklılaşmasında,
 - ▶ Nüfusun kıyıda toplanmasında etkili olmuştur.
- Yıl içerisinde birden fazla tarım ürünü alınır. Sebze ve meyvenin en erken olgunlaştığı bölgedir.
- Ekonomik değeri fazla olan ürünler yetiştirildiğinden buğday ve şeker pancarı üretimi gelişmemiştir.
- Susam, turunçgiller, muz ve soya fasulyesi üretiminde 1. sıradadır.
- Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin ağzında oluşan Çukurova Türkiye'nin en büyük delta ovasıdır.
- Karstik arazinin ve göllerin en fazla yer tuttuğu bölgemizdir (Antalya, Göller Yöresi ve Mersin). Karstik kaynaklar bakımından zengindir. Damlataş, İnsuyu ve Karain mağaraları, Cennet ve Cehennem obrukları karstik şekillere örnektir. Akdeniz Bölgesi'nde kalker yaygın olarak bulunur.
- Akdeniz iklimi etkilidir. Doğal bitki örtüsü makidir.
- Güneşli gün süresi fazladır. Yaz turizmi gelişmiştir.
- Kış ılık ve yaz kuraklığı belirgindir.

- Kış mevsiminde cephe yağışları görülür.
- Don olayı ve kar yağışı kıyılarda nadirdir.
- Kış aylarında en yüksek sıcaklığa sahip bölgemizdir.
- Seracılık kış sıcaklığının yüksek olmasına bağlı olarak yaygın şekilde yapılır.
- Taşeli ve Teke platolarının engebeden ve karstik araziden dolayı nüfusu seyrek.
- Kıl keçisi Toroslar'da yaygın olarak yetiştirilir.
- Krom (Fethiye ve Dalaman), boksit (Seydişehir) ve demir (Adana) madenleri bulunur.
- Pamuklu dokuma, gıda, yağ, petrokimya ve demir - çelik sanayisi gelişmiştir.
- Deniz, yayla, tarih, kaplıca, doğa ve kış turizmi gelişmiştir.

Dağları: Toroslar, Barla, Sultan, Dedegöl, Geyik, Bolkar, Tahtalı, Binboğa, Aladağ ve Beydağı

Ovaları: Çukurova, Amik, Antalya, Silifke, Isparta, Acıpayam, Elmalı

Akarsular: Asi, Ceyhan, Seyhan, Göksu, Manavgat, Aksu, Dalaman, Köprüçay

Göller: Beyşehir, Eğirdir, Salda, Suğla, Acıgöl, Burdur, Kovada, Söğüt, Elmalı, Avlan

BÖLGENİN BÖLÜMLERİ

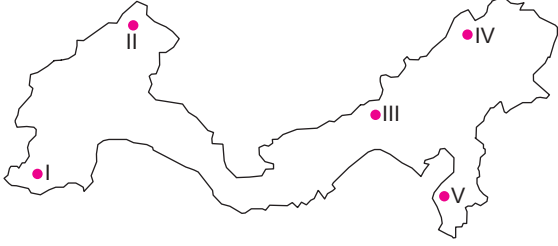
Antalya Bölümü	Adana Bölümü
<ul style="list-style-type: none"> • Karstik şekiller yaygındır. Tarım alanları daha dardır. • Sanayi, ticaret, tarım ve ulaşım Adana Bölümü'ne göre daha azdır. • Göller Yöresi bu bölümde yer alır. • Dağlar kıyıya paralel uzandığından yağış miktarı fazladır. • Adana Bölümü'ne göre engebe daha fazladır. • Turizm gelirleri yüksektir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çukurova, Silifke ve Amik gibi verimli ovalara sahiptir. • Tarım, sanayi ve ulaşım gelişmiştir. • Üç tane geçide sahip olmasından dolayı kıyı ile iç kesim arasındaki ulaşım Antalya'ya göre daha gelişmiştir. • Nüfus miktarı daha fazladır. • Yağış miktarı azdır. • Dağlar kıyıya uzaktır.

TEST 35

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1.

Yukarıdaki Akdeniz Bölgesi haritasında numaralarla verilen merkezlerin hangilerinde karstik arazi daha yaygındır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve V E) III ve V

2.

- I. Kıyı turizmi
II. Kayak turizmi
III. Termal turizmi
IV. Yayla turizmi
V. Gezi turizmi

Yukarıdaki turizm faaliyetlerinden hangisi Akdeniz Bölgesi'nde daha az gelişmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisinin üretimi Antalya Bölümü'nde daha fazladır?

- A) Pamuk B) Yer fıstığı C) Gül
D) Mısır E) Soya

4. Aşağıdakilerden hangisi Antalya Bölümü'nde yer alan karstik ovalardan biri değildir?

- A) Elmalı B) Acıpayam C) Kestel
D) Silifke E) Tefenni

5.

- I. Tarım
II. Madencilik
III. Turizm
IV. Hayvancılık
V. Ticaret

Antalya Bölümü'nün yukarıdaki faaliyetlerin hangilerinde ülke ekonomisine katkısı daha fazladır?

- A) I ve II B) II ve V C) I ve III
D) III ve IV E) IV ve V

6. Aşağıdakilerden hangisi Adana Bölümü'nde yer alan akarsulardan biri değildir?

- A) Seyhan B) Ceyhan C) Asi
D) Aksu E) Göksu

7. Akdeniz Bölgesi'nde akarsuların debilerinin en fazla artış gösterdiği dönem ilkbahar başlangıcıdır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Yağışların artmasıyla
B) Kar erimeleriyle
C) Buharlaşmanın azalmasıyla
D) Bitki örtüsünün gürleşmesiyle
E) Arazi geçirimsizliğinin azalmasıyla

8.

- I. Seracılık
II. Turunçgil
III. Muz
IV. Zeytin
V. Pamuk

Yukarıdakilerden hangisinin üretiminin tamamını Akdeniz Bölgesi karşılar?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Çukurova ile ilgili aşağıdaki seçeneklerde verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Türkiye'nin en büyük delta ovasıdır.
B) Tarımsal ürün çeşidi fazladır.
C) Verimli tarım alanlarıdır.
D) Kıta sahanlığı dardır.
E) Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin taşıdığı alüvyonlarla oluşmuştur.

10. Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz Bölgesi'nde tarımda yaşanan güçlükler arasında sayılmaz?

- A) Tarım alanlarının darlığı
B) Yaz kuraklığının belirgin olması
C) Karstik alanların geniş yer tutması
D) Nadasa bırakılan alanların geniş yer tutması
E) Yüzey sularından yeterince yararlanılmaması

MARMARA BÖLGESİ

- Yer şekilleri sade ve ortalama yükseltisi azdır.
- Ortalama yağış miktarı düşüktür. Akarsuların hidroelektrik potansiyeli düşüktür.
- Ekili - dikili arazi oranı fazladır. (tarıma elverişli)
- Kara ve demir yolu yapım maliyetleri düşüktür.
- İklim çeşitliliği görülür (Akdeniz, Karadeniz ve karasal iklim); bitki örtüsü ve toprak tipleri çeşitlidir. (maki, orman, bozkır)
- Kentleşme hızının en yüksek olduğu bölgedir.
- İstanbul en büyük ithalat limanıdır.
- İstanbul ve Çanakkale boğazları ria tipi kıyılardır.

- Ulaşımın en fazla geliştiği bölgedir.
- Besi (ahır) hayvancılığı gelişmiştir. Kümes hayvancılığı yaygındır.
- Kanola, ayçiçeği, pirinç üretiminde ve bor, volfram çıkarımında 1. sıradadır.
- Nüfus miktarının ve yoğunluğunun en fazla olduğu bölgedir. Bu durum üzerinde;
 - ▶ Nüfusun fazla olması (göç alması),
 - ▶ İş imkânlarının fazla olması (sanayi, ticaret, hizmet ve ulaşım sektörlerinin gelişmesi),
 - ▶ Yer şekillerinin ulaşım ve yerleşime uygun olması,
 - ▶ İklim koşullarının elverişli olması,
 - ▶ Eğitim ve sağlık hizmetlerinin gelişmiş olması etkili olmuştur.
- Nüfus artışının doğum oranından fazla olması bölgenin göç aldığı kanıtıdır.
- Okuryazar oranının en fazla olduğu bölgedir.
- Başlıca gelişen sanayi kolları; dokuma, tekstil, yağ, şeker, un, otomotiv, cam, kimya, ilaç ve makinedir.
- Turizm geliri en fazla olan bölgedir.

Dağları: Yıldız, Uludağ, Kuru, Işıklar, Biga, Samanlı

Ovalar: Ergene, Adapazarı, Bursa, Karacabey, İnegöl, Pamukova, Gönen, Balıkesir

Akarsular: Sakarya'nın aşağı kesimi, Susurluk, Meriç, Ergene

Gölleri: İznik, Manyas, Sapanca, Uluabat, Terkos (Durusu), Küçük - Büyük Çekmece

BÖLGENİN BÖLÜMLERİ

Yıldız Dağları (Istranca) Bölümü	Güney Marmara
<ul style="list-style-type: none"> • Bölgenin en geri kalmış bölümüdür. • Yer şekilleri engebeli olduğundan ulaşım gelişmemiş, ana ulaşım yollarına uzaktır. • Bu özelliğinden dolayı sanayi ve ticaret gelişmediği için iklim elverişli olmasına rağmen nüfusu seyrek. • Ormanlık önemli bir geçim kaynağıdır (Karadeniz iklimi - 1000 mm yağış). • Deprem riski azdır (fay hattı geçmez). 	<ul style="list-style-type: none"> • Akdeniz iklimi etkilidir (maki - zeytin). • En önemli tarım alanlarının bulunduğu bölümdür. • İpek böcekçiliği, ahır hayvancılığı ve kümes hayvancılığı gelişmiştir. • Kaplıca, kıyı ve kış turizmi gelişmiştir. • Otomotiv, gıda ve dokuma sanayileri gelişmiştir. • Türkiye'nin göç alan bölümlerinden biridir. • Deprem riski yüksektir.
Ergene Bölümü	Çatalca - Kocaeli
<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan kara ve demir yolu bu bölümden geçer. • Tarım ve hayvancılık modern koşullarla gerçekleştirilir. • Yer şekilleri sade ve ortalama yükselti azdır. • Doğal bitki örtüsü antropojen bozkırdır. • Tekstil, yağ, süt ve un sanayisi gelişmiştir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geçiş iklimi etkilidir. • Türkiye'de sanayi, ticaret, ulaşım, turizm ve bankacılığın en çok geliştiği bölümdür. • Kalkınma hızında, nüfus miktarında ve yoğunluğunda birincidir. • En fazla göç alan bölümdür. Çarpık kentleşme yaygındır.

TEST 37

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Doğu Anadolu Bölgesi'nde sanayinin gelişmemesinde;

- I. Enerji
- II. Ulaşım
- III. Ham madde
- IV. Sermaye

gibi faktörlerden hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I ve III E) II ve IV

2. Doğu Anadolu Bölgesi'nden başka bölgelere yoğun göç olmasında;

- I. Tarım alanlarının yetersiz olması
- II. Yıllık yağış miktarının az olması
- III. İklimin elverişsiz olması
- IV. Ham madde kaynaklarının yetersiz olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) Yalnız IV E) Yalnız I

3. Erzurum – Kars Bölümü'nde büyükbaş hayvancılığa bağlı olarak;

- I. Deri
- II. Veteriner hizmetleri
- III. Süt ve süt ürünleri
- IV. Et kombinası
- V. Yünlü dokuma

endüstrilerinden hangisinin gelişmesi beklenmez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki sanayi ve ticaretin yoğunlaşması için öncelikli olarak aşağıdakilerden hangisinin geliştirilmesi gerekir?

- A) Ham madde B) İş gücü C) Enerji
D) Turizm E) Ulaşım

5. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yürütülen tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tarım batısındaki ovalarda daha çok gelişmiştir.
- B) Bölgenin kuzeydoğusunda büyükbaş hayvancılık faaliyetleri gelişmiştir.
- C) İntansif tarım yöntemleri uygulanmaktadır.
- D) Ekili - dikili alanların çoğu tahıl ürünlerine ayrılmıştır.
- E) Sebzeçilik faaliyetleri çok fazla gelişmemiştir.

6. Doğu Anadolu Bölgesi'nde endüstrileşme hızının düşük olduğunu gösteren kanıtlar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Kadın nüfus oranının erkek nüfus oranından fazla olması
- B) Enerji tüketiminin az olması
- C) Göçle giden nüfusun fazla olması
- D) Aritmetik nüfus yoğunluğunun az olması
- E) Sanayide çalışan nüfusun oranının az olması

7.

- I. Kar yağışları ve don olaylarının fazlalığı
- II. Ortalama yükseltinin fazlalığı
- III. Dağlık ve engebeli arazinin fazlalığı

Yukarıdakilerden hangileri Doğu Anadolu Bölgesi'nde ulaşımın gelişmesini engelleyen doğal faktörler içerisinde gösterilebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız II
D) Yalnız I E) I, II ve III

8. Aşağıda Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bazı ovalar ve bu ovalarda yetiştirilen tarım ürünleri eşleştirilmiştir.

Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Malatya Ovası → Kayısı
- B) Iğdır Ovası → Pamuk
- C) Bitlis Ovası → Tütün
- D) Erzurum Ovası → İncir
- E) Elazığ Ovası → Şeker pancarı

9. Doğu Anadolu Bölgesi demir, bakır ve krom gibi önemli madenler bakımından zengindir.

Bölgenin yer altı zenginliği bakımından ön sıralarda yer alması aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Jeolojik yapısıyla
- B) Sıcaklık ortalamasıyla
- C) Bitki örtüsüyle
- D) Yer şekillerinin engebelleliğiyle
- E) Ortalama yükseltiyle

10. Doğu Anadolu Bölgesi'nin iklimi ve yer şekilleri düşünüldüğünde;

- I. Yaz turizmi
- II. Kış turizmi
- III. Tarih turizmi
- IV. Sağlık turizmi
- V. İnanç Turizmi

özelliklerinden hangisinin en çok gelişmesi beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

- Plato ve ovalar geniş yer tutar. Yer şekilleri sadedir. Tarım alanları geniştir.
- Nadasa bırakılan tarım alanları fazladır. Yaz sıcaklığı ve kuraklığı çok fazladır.
- Ulaşım kolay ve yol yapım maliyeti düşüktür.
- Hiç doğal göl yoktur. Baraj gölleri bulunur. Atatürk Barajı gibi.
- En fazla yağışı kış mevsiminde alır.
- Güneyden gelen sıcak hava kütleleri etkilidir (keşişleme).
- Sulama yaygınlaştıkça tarım gelirleri artmaktadır.
- Zeytin yetiştirilen yöreler Akdeniz ikliminin yaşandığını kanıtlar.

- Kırmızı mercimek, Antep fıstığı, pamuk üretiminde, fosfat, petrol çıkarımında 1. sıradadır.
- GAP ile birlikte pamuğun üretim alanı genişlemiştir.
- Bozkırlar geniş yer kaplar. Küçükbaş hayvancılık yaygındır.
- Batman Petrol Rafinerisi önemlidir.
- Mardin Mazıdağı'nda zengin fosfat yatakları vardır.

Dağları: Karacadağı, Mazı, Nurhak

Ovaları: Birecik, Suruç, Altınbaşak (Harran), Ceylanpınar

Akarsuları: Fırat ve kolları Göksu-Nizip, Dicle ve kolları Botan, Garzan ve Batman

BÖLGENİN BÖLÜMLERİ

Dicle Bölümü	Orta Fırat Bölümü
<ul style="list-style-type: none"> • Verimli bir tarım alanıdır. • Petrolün çıkarım alanları bulunur. • Batman petrokimya tesisi bulunur. • Yer şekilleri ve iklim Orta Fırat'a göre daha elverişsizdir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Akdeniz ikliminden etkilenir (zeytin). • Dicle Bölümü'ne göre daha fazla nüfusa sahiptir. İklim ve yer şekillerinin elverişli olması bunda etkili olmuştur. • Gaziantep ticaret ve sanayi bakımından gelişmiş bir kenttir.

ÜLKEMİZDEKİ BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİ

GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi): Adiyaman, Batman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şırnak illerini kapsayan bu proje ile sosyal istikrar, ekonomik büyüme ve millî kalkınma amaçlanmaktadır.

DAP (Doğu Anadolu Projesi): Malatya, Elazığ, Tunceli, Erzincan, Bingöl, Erzurum, Muş, Bitlis, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari ve Sivas olmak üzere toplamda 15 ili kapsamaktadır.

Not: Sivas İç Anadolu Bölgesi'nde olmasına rağmen DAP kapsamındadır.

Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi (YHGP): Proje Amasya, Tokat, Çorum ve Samsun illerini kapsamaktadır. Proje ile havzada akım düzensizliğinden kaynaklanan taşkın, erozyon, su ve çevre kirliliği sorunlarının çözülmesi planlanmaktadır.

KOP (Konya Ovası Projesi): Bir sulama projesidir. Obruklar Konya çevresinde tarım arazilerine zarar verdiği için Göksu Nehri'nin suları **mavi tünel** ile tarım arazilerine yönlendirilmiştir. Kırıkkale, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir, Aksaray, Niğde, Konya ve Karaman KOP (Konya Ovası Projesi) kapsamındaki illerdir.

DOKAP (Doğu Karadeniz Projesi): Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Amasya, Çorum, Samsun, Tokat, Ordu, Rize ve Trabzon illerini kapsayan proje ile işsizliğin önüne geçip göçü önlemek, bölge içi farklılıkları en aza indirmek, kıyı kesimde ürün çeşitliliğini artırmak ve turizm faaliyetlerini geliştirmek amaçlanmıştır.

Not: Samsun, Çorum, Amasya ve Tokat DOKAP ve YHGP projelerinin her ikisinde de yer alırlar.

ZBK (Zonguldak - Bartın - Karabük): Projenin amacı özel sektöre yeni yatırım alanları açmak, uzun ve orta vadeli bölgesel gelişme planı hazırlamaktır. Kömür işletmelerinin kapatılmasını engellemek için çeşitli tedbirler almak, Karabük Demir-Çelik işletmelerini modernize etmek, organize sanayi bölgeleri kurmak, seracılığı, meyveciliği ve besiciliği desteklemek de projenin amaçlarındandır.

Kıbrıs'a Su Temini Projesi: Anamur'daki Dragon Çayı'nın suyu üzerine yapılan Alaköprü Barajı ile tutulup toplam 100 km boru ile Kıbrıs'ta yapılan Geçitköy Barajı'na taşınmaktadır.

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi
1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20
Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 29 95 - Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.datayayinlari.com | bilgi@datayayinlari.com

